

©iStockphoto

ZWART OP WIT BEWEZEN:

100 %

**HERNIEUWBARE
ENERGIE KAN
TEGEN 2050**

Doen is de boodschap

Uit de studie van het VITO, studiebureau ICEDD en het Planbureau blijkt dat een omschakeling naar 100% hernieuwbare energie in ons land mogelijk is tegen 2050. ‘De studie zegt het zwart op wit: het is technisch haalbaar en doenbaar om over te schakelen. De studie moet de basis zijn van een interfederaal energie-investeringsplan, een gedeelde visie op vlak van energie voor België. Na deze waardevolle studie is er maar één boodschap: doen’, aldus Federaal Kamerlid Kristof Calvo.

► Blz. 2

Edito

BJÖRN RZOSKA
Ondervoorzitter

308, 61, 7.200

Neen, ik moet u ontgoochelen. De cijfers in de titel van dit edito zijn niet de gelukscijfers waarmee u bij de volgende lottotrekking enkele duizenden euro’s kan winnen. Het zijn cijfers die aantonen dat Groen duidelijk in de lift zit en dat de voorbije verkiezingen geen ‘accident de parcours’ zijn, maar een nieuwe stap in de duurzame groei van de laatste 5 jaar.

2012 zijn voor Groen bijna de beste lokale verkiezingen ooit: met 308 rechtstreeks verkozen gemeenteraadsleden, deelname in meer dan 50 lokale besturen en zowat 61 uitvoerende mandatarissen zet de partij een stevige stap vooruit in de lokale verankering. Niet enkel in heel wat centrumsteden, maar ook in meer landelijke gemeenten behaalde Groen een goede score en werd zo de tweede winnaar op 14 oktober. Dankzij de inzet van meer dan 3.000 kandidaten in zowat 226 gemeenten.

Dat het voor Groen historische verkiezingen waren, tonen de provinciale resultaten overtuigend aan: terwijl het totale aantal provincieraadsleden krimpt, heeft Groen er een pak bijgehaald. In Vlaams-Brabant hebben we voor het eerst in de geschiedenis van de partij zelfs een groene gedeputeerde!

Sinds 2007 groeit de partij opnieuw. En dat is ook duidelijk in de ledencijfers. Op dit moment telt Groen 7.200 leden. Ook dat was lang geleden. Samen met de puike kiesresultaten betekent dit dat een groeiend aantal mensen de groene oplossingen voor de problemen van vandaag sterk weten te waarderen. Het wordt een opdracht voor ons allemaal om te blijven werken aan concrete en berekende voorstellen om de crisis het hoofd te bieden: verankerde, duurzame jobs in de groene economie, het optrekken van alle uitkeringen tot de Europese armoedegrens en een fundamentele omslag naar een duurzaam energiebeleid. Enkel die oplossingen kunnen de samenleving structureel klaar maken voor de uitdagingen van vandaag en morgen.

INHOUD

ONDERWIJS
Het fabeltje van
één miljard

03

MILIEU & GEZONDHEID
Hormoonverstorende
stoffen in
kleuterklassen

05

KLIMAAT
Het milieu is
niet te koop

08

‘Het goede nieuws is dat de omschakeling naar 100% hernieuwbaar tot 60.000 jobs kan opleveren’, zegt zijn Vlaamse collega, parlements­lid Hermes Sancto­rum. ‘De omschakeling vergt inderdaad forse investeringen (300 tot 400 miljard euro). Maar die kosten worden ruim terug verdiend door de immense kosten die kunnen vermeden

“
Uit deze studie
blijkt dat een
om­schake­ling naar
100 % hernieuwbare
energie mogelijk
is tegen 2050. Na
deze waardevolle
studie is er maar één
boodschap: doen.’

KRISTOF CALVO
Federaal parlements­lid

© Sien Verstraeten

WAT ZEGT DE STUDIE PRECIES?

Kan België tegen 2050 volledig overschakelen naar hernieuwbare energie? Een studie uitgevoerd door VITO, het Federaal Planbureau en studie­bureau ICEDD toont aan dat het kan, al is de doel­stelling erg ambitieus. In totaal zou er 300 tot 400 miljard euro geïnvesteerd moeten worden in de periode tot 2050 om over te schakelen naar hernieuwbare elektriciteit, warmte en transportsystemen. Maar tegelijk zou de transitie naar hernieuwbare energie ons land 20.000 tot 60.000 nieuwe banen opleveren én heel wat geld besparen, dat anders zou wegvloeien naar de invoer van fossiele brandstoffen of het betalen van schade opgelopen door klimaatopwarming. ‘We hebben een nieuw raamwerk nodig om over onze energiesystemen na te denken’, klinkt het bij de onderzoekers.

De transitie naar een energiesysteem dat voor 100% op hernieuwbare bronnen draait, biedt een antwoord op vele vraagstukken. Door volledig af te stappen van fossiele brandstoffen zou België een bijkomende bijdrage leveren aan de klimaat­strijd. Hernieuwbare energiebronnen leiden immers niet tot directe uitstoot van broeikasgassen en dragen niet onmiddellijk bij tot de opwarming van de aarde. Hernieuwbare energie is ook ‘schone’ energie, en is dus beter voor de luchtkwaliteit dan fossiele energie. Kiezen voor onuitputtelijke energiebronnen verzekert bovendien onze energie­bevoorrading, vandaag en in de verre toekomst. Ook voor de werkgelegenheid in België zou de omschakeling een goede zaak zijn.

‘100% hernieuwbare energie is mogelijk, maar de impact is groot’

Het Belgische energiesysteem compleet omschakelen is geen sinecure. Ons land heeft immers maar een beperkt potentieel van hernieuwbare energiebronnen, onze industrie is energie-intensief en ook onze residentiële sector verbruikt veel energie. Toch is het mogelijk om België tegen 2050 voor 100% op hernieuwbare energie te laten draaien, zo maakt de studie duidelijk. Zelfs zonder te tornen aan de economische groei en de comforteisen van onze samenleving. De volledige overstap naar hernieuwbare energie tegen 2050 zou wel wat voeten in de aarde hebben. Die ommezwaai zou bijvoorbeeld grote investeringen vragen en heeft ook belangrijke gevolgen voor onze algemene infrastructuur. Zo zouden het elektriciteitsnetwerk, de ruimtelijke ordening en het Belgische gebouwenpark ingrijpend moeten worden aangepast.

Een overschakeling naar hernieuwbare energiebronnen levert heel wat voordelen op, maar ook nieuwe technische uitdagingen. Zonnepanelen leveren bijvoorbeeld geen of weinig energie bij donker weer en windturbines genereren alleen stroom als het waait. Als we België op hernieuwbare energie willen laten draaien, dan moet ons elektriciteits­netwerk dus veel flexibeler en dynamischer worden.

Eén doelstelling, verschillende wegen ernaartoe

Alle in België beschikbare vormen van hernieuwbare energie zullen nodig zijn om die doel­stelling te bereiken: waterkracht, zonne-energie, windenergie, biomassa en

© iStockphoto

geothermie (aardwarmte). En dat kan op verschillende manieren. De onderzoekers brachten diverse scenario’s in kaart: dat zijn mogelijke ‘wegen’ of combinaties van strategieën en hernieuwbare energiebronnen die naar de doel­stelling kunnen leiden. De verschillende wegen hangen elk samen met politieke visies en maatschappelijke keuzes.

Eerst wordt een referentiescenario (REF) opgesteld dat als basis zal dienen om de hernieuwbare scenario’s te toetsen. In alle volgende scenario’s staat de doel­stelling van 100% hernieuwbare energie tegen 2050 centraal, maar de manier waarop het doel bereikt wordt, verschilt. Het Belgische potentieel voor de aanmaak van hernieuwbare energie dat gebaseerd is op gangbare technische en duurzaamheids­criteria, is te klein. In het eerste hernieuwbare scenario (DEM) moet de vraag naar energiediensten dalen om tot een niveau te komen dat wél verenigbaar is met het potentieel. De studie onderzocht ook wat het effect is als de import van elektriciteit wordt uitgebreid (GRID). In een derde scenario wordt er op

worden. Zoals de kosten voor de invoer van olie of de verme­den kosten voor klimaat, milieu en gezondheid’.

‘Zelfs met de extra energiesysteemkosten zouden al die vermeden kosten in bepaalde scenario’s een netto-effect van 10 miljard euro per jaar kunnen opleveren’, aldus nog Sancto­rum. Een Europese aanpak voor groene energie zou bovendien leiden tot lagere investeringskosten.

Sowieso zal er trouwens de komende jaren fors moeten worden geïnvesteerd in nieuwe energiecapaciteit in België. ‘Het Belgische productiepark is immers oud en onflexibel. Dan is het beter om meteen de duurzame keuzes te maken. Voor de financiering blijft een verhoogde nucleaire bijdrage belangrijk. De oude technologie moet de doorbraak van de nieuwe ondersteunen’, meent Calvo.

Groen vraagt een ruim maatschappelijk en politiek debat over deze studie. Parlementsleden Calvo en Sancto­rum stellen daarom voor om een gezamenlijke bijeenkomst te houden van alle parlementaire commissies bevoegd rond energie van ons land. ‘Dat zou op zich al een verfrissend signaal zijn, dat we gaan voor een zekere en propere ener­giebevoorrading voor ons land’, besluit Sancto­rum. Beide parlementsleden zullen hiervoor een schrijven richten aan de respectievelijke parlements­voorzitters.

grote schaal gebruikgemaakt van biomassa (BIO), in een vierde van fotovoltaïsche zonnepanelen (PV) en in een vijfde worden windmolens maximaal ingezet (WIND).

Elektriciteitsproductie maal drie

Het onderzoek levert een brede waaier aan mogelijke oplossingen op waarvan de impact steeds groot is. Of nog: elk scenario vergt een radicale transformatie van bijna al onze economische sectoren. Vooral in de periode van 2030 tot 2050 zal de hernieuwbare energie fors moeten groeien, waarbij de elektriciteitssector als eerste tegen 2030 volledig overgeschakeld zou moeten zijn. De studie wijst ook uit dat elektrificatie van ons energiesysteem nodig zal zijn. Industriële productie op basis van elektriciteit, waterstofproductie, warmtepompen in gebouwen en elektrische wagens zullen dan flink in aantal moeten toenemen. Onze huidige elektriciteitsproductie zal hierdoor moeten verdrievoudigen tegen 2050.

Wat kost het?

De onderzoekers berekenden dat België in de periode tot 2050 300 tot 400 miljard euro zal moeten investeren om een 100% hernieuwbare energievoorziening tegen 2050 mogelijk te maken. Als ook de variabele en vaste kosten in rekening worden gebracht, zullen de jaarlijkse uitgaven voor het energiesysteem vanaf 2040 met ongeveer 20% toenemen. Die toename van 10 à 15 miljard euro per jaar is ongeveer 2% van het Belgische bruto binnenlands product in 2050. Natuurlijk is die prognose afhankelijk van de evolutie van de brandstofprijzen over de volgende 40 jaar. Als we er ook in slagen om te knippen in onze vraag naar energiediensten en als ook de vermeden schadekosten van klimaatopwarming in rekening worden gebracht, blijken sommige scenario’s een netto positief effect tot 10 miljard euro per jaar te genereren vanaf 2040. Dat is een nettobaat van ongeveer 1,5% van het Belgische bruto binnenlands product in 2050.

Voordelen voor de maatschappij

De nodige investeringen zijn enorm, denk maar aan technologieën voor het beheren van de energievraag, opslagcapaciteit en energieproductiesystemen (voor elektriciteit en waterstof). Maar een doorgedreven overschakeling op hernieuwbare energie heeft ook veel voordelen. Zo zou België niet meer afhankelijk zijn van de import van fossiele brandstoffen en wordt de Belgische economie minder gevoelig voor prijs­schommelingen van olie, gas en kolen. In alle scenario’s wordt het aandeel geïmporteerde energie gehalveerd; het laagste peil wordt bereikt in het PV-scenario en bedraagt nog slechts 15% (t.o.v. 83% in het referentiescenario). In 2050 bestaat dat aandeel enkel nog uit ingevoerde biomassa en elektriciteit.

Ook het klimaat, het milieu en onze gezondheid zouden baat hebben bij een transitie naar hernieuwbare energie. Ten slotte is ook het effect op de werkgelegenheid behoorlijk groot. Vergeleken met het referentiescenario zouden de hernieuwbare-energiescenario’s tegen 2030 20 000 tot 60 000 voltijdse banen creëren. Vooral investeringen in zonnepanelen zijn goed voor de werkgelegenheid.

Hoe reageren de milieuorganisaties en andere partijen?

Greenpeace, WWF, Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt en Inter-Environnement Wallonie reageerden alvast opgetogen. Een goed startpunt om het Belgische energiebeleid van de toekomst uit te tekenen, luidt het eensluidend. Ze vragen dat er werk zou worden gemaakt van concrete beleidsmaatregelen. De milieuorganisaties menen overigens dat een omschakeling minder zal kosten dan geraamd in de studie.

Staatssecretaris voor Energie Melchior Wathelet (cdH) wijst er op dat de geraamde investeringen 'toch wel erg veel' zijn. Vandaar dat hij de studie liever ziet als 'een gamma aan mogelijke ingrepen om de vooropgestelde doelstellingen' te bereiken en tot een evenwicht tussen milieu, prijs en bevoorradingszekerheid te komen.

CD&V reageert ook voorzichtig. 'In dit debat zijn de energiezekerheid en betaalbaarheid voor onze gezinnen en bedrijven even belangrijk als de ecologische argumenten', zegt energiespecialist Robrecht Bothuyne. Op het kabinet van Vlaams minister van Energie, Freya Van den Bossche (sp.a), wordt de studie positief onthaald. Volgend jaar stelt het Vlaams Energieagentschap een nieuw 'Actieplan hernieuwbare energie' op. 'En daarin zal dit rapport worden meegenomen', klinkt het. 'Het biedt een breed palet aan mogelijke pistes die we kunnen bewandelen.'

Anders denken over energie

Overschakelen op hernieuwbare energie vereist een revolutie in ons energiesysteem. De onderzoekers menen dat we compleet anders moeten gaan nadenken over energie en energiesystemen. De productie van elektriciteit uit zon en wind is geen constant gegeven en daardoor is er veel dure energieopslag nodig om de seizoenen te overbruggen. Er zijn immers grenzen aan het gebruik van meer constante energiebronnen zoals duurzame biomassa en geothermische energie. De studie toont echter aan dat die hoge opslagkosten kunnen worden beperkt door bijkomende zonnepanelen en windmolens te installeren. Daardoor wordt er meer elektriciteit geleverd op momenten met weinig wind of zon, maar dat betekent ook dat er op sommige momenten (grote) overschotten van elektriciteit zijn. Als bepaalde sectoren zich meer seizoensgericht organiseren, kunnen die hun kosten drukken door elektriciteit te gebruiken op het moment dat die overvloedig aanwezig en dus het goedkoopst is.

Op welke domeinen is actie nodig?

Welke maatregelen kunnen België en onze drie gewesten treffen om de transitie naar hernieuwbare energie te realiseren? Een duidelijk en eenduidig beleidskader voor hernieuwbare energie vormt de basis voor verdere acties. Dat beleid zou doelstellingen en duidelijke administratieve procedures moeten vastleggen om hernieuwbare energie te produceren. Wat energie-efficiëntie betreft, zou België vooral bestaande gebouwen sneller moeten renoveren. Er is ook een slim netwerk nodig dat de centrale en decentrale opwekking van energie kan combineren en dat vraag en aanbod van energie op elkaar kan afstemmen. De promotie van het gebruik van elektriciteit, waterstof of biomassa in zowel industriële processen als voertuigen, en het gebruik van warmtepompen in gebouwen kunnen de transformatie van onze samenleving in gang zetten. Hiervoor is echter nog heel wat onderzoek en ontwikkeling nodig, bijvoorbeeld in het domein van geothermische energie, waterstof en opslag van energie.

Klaarheid, maar ook onzekerheden én nieuwe uitdagingen

Hoe kan België de doelstelling van 100% hernieuwbare energie tegen 2050 bereiken? Welke technologieën zijn hiervoor nodig? Hoeveel kosten die oplossingen? Wat zijn de voornaamste beleidsmaatregelen om de doelstelling te bereiken? De onderzoekers zijn erin geslaagd om veel antwoorden te formuleren, maar andere, nieuwe vragen blijven onbeantwoord. Denk maar aan de uitbouw van de opslagcapaciteit, de beschikbaarheid van duurzame biomassa, de ontwikkeling van waterstoftechnologieën, enzovoort. Al die onderwerpen verdienen extra onderzoek. Alleen zo kunnen we ons een realistisch beeld vormen van hoe een 100% hernieuwbare toekomst er kan uitzien, welke impact die ambitie heeft en wat we er in België mee kunnen winnen.

Het fabeltje van één miljard

Ieder jaar voor de kerstvakantie vinden er in onze parlementen begrotingsbesprekingen plaats. Dus ook in het Vlaams parlement. Elisabeth Meuleman nam er als kersvers fractieleidster de Vlaamse Regering flink op de korrel. Als onderwijsspecialiste kaartte ze vooral de systematische daling van het aandeel van onderwijs aan. Terwijl de regering zagezegd volop inzet op de ontwikkeling van een kenniseconomie, doet ze eigenlijk net het omgekeerde.

© Sien Verstraeten

Vlaams minister bevoegd voor onderwijs, Pascal Smet, herhaalt regelmatig in het Vlaams Parlement tijdens debatten over onderwijs het volgende: 'Ik heb er samen met de regering voor gezorgd dat we de afgelopen drie jaar maar liefst 1 miljard euro extra hebben geïnvesteerd in het onderwijs, in de toekomst van onze kinderen.'

Volgens de regering is het onderwijsbudget de laatste 3 jaren dus met één miljard gestegen. Extra centen voor onderwijs is iets waar onze Vlaamse beleidsmakers regelmatig mee pronken. Maar uit cijfers die Elisabeth Meuleman als antwoord op een schriftelijke vraag aan de minister van Onderwijs ontving, blijkt iets heel anders.

'Er is inderdaad de laatste 3 jaren één miljard bijgekomen. In 2009, het eerste regeringsjaar, bedroeg de onderwijsbegroting 4,93 % van de Vlaamse economie, maar dat aandeel zakke onder minister Smet daarna elk jaar verder weg. Om de onderwijsbegroting 2013 weer op te trekken tot het niveau van 2009 zou het budget met 615 miljoen euro moeten stijgen. De regering houdt dus de schijn hoog door het selectief gebruik van cijfers,' aldus Meuleman.

“

De Vlaamse regering maakt voor 2013 30 miljoen euro vrij om de capaciteitsproblemen oplossen. In Antwerpen alleen al is 47 miljoen euro nodig, in Gent 22 miljoen...

ELISABETH MEULEMAN
Vlaams parlements lid

© Sien Verstraeten

Ook het aandeel van onderwijs binnen de Vlaamse begroting ligt op een historisch dieptepunt. 38,9 procent van het Vlaams budget gaat naar onderwijs. In 2008 was dat nog ruim boven de 40%, in 2003 ging het zelfs nog om 43,62 %. In de feiten bespaart deze Vlaamse regering steeds dieper op de toekomst van onze kinderen.

In realiteit daalt het inflatievrije onderwijsbudget met 1,9 %. Het aandeel van onderwijs binnen de Vlaamse begroting ligt op een historisch dieptepunt. 38,9 % van het Vlaams budget gaat naar onderwijs. In 2008 was dat nog 41 %, in 2004 ging het om 43,1 %. Onderwijs wordt dus niet ontzien maar levert een relatief groot deel van de besparingen. Dat miljard dat zagezegd extra is geïnvesteerd, smelt in dit kader dus als sneeuw voor de zon.

Ondertussen snakt Vlaanderen naar investeringen in onderwijs. Vlaanderen moet een vast deel van haar economische slagkracht herinvesteren in onderwijs, dat staat voor zowat alle economen als een paal boven water. Voor een kenniseconomie is onderwijs de voornaamste bron van toekomstige welvaart. Maar de Vlaamse regering doet het omgekeerde, en hypothekeert daarmee de toekomst van Vlaanderen. Dat is onbegrijpelijk en onverdedigbaar.

'Als je weet dat onderwijs niet enkel van cruciaal belang is voor onze aanhoudende economische ontwikkeling, maar het bovendien ook één van de allerbelangrijkste elementen is om iedereen in een maatschappij zo gelijk mogelijke ontplooiingskansen te geven op persoonlijk en sociaal-economisch vlak, dan is het onaanvaardbaar dat ons onderwijsbudget is kunnen afglijden tot een schamele 4,66 % van ons bbp, terwijl volgens de gegevens van Eurostat het Europees gemiddelde op 5,41 % ligt.'

Minister Smet maakt in de begroting 2013 30 miljoen euro vrij om de capaciteitsproblemen oplossen. In Antwerpen alleen al is 47 miljoen euro nodig, in Gent 22 miljoen, en dat zijn niet de enige steden waar meer kinderen dan plaatsjes zijn. Ook onze bestaande schoolinfrastructuur is op veel plaatsen hopeloos verouderd, maar op subsidies voor renovaties moeten scholen op dit moment meer dan dertig jaar wachten.

De werkingsmiddelen voor onderwijs zijn bovendien drie jaar op rij slechts gedeeltelijk geïndexeerd. Scholen verliezen dus aan koopkracht, terwijl velen al moeite hebben om de energiefacturen te betalen. Vele gebouwen zijn immers verouderd. Ten slotte zitten de hervormingen van het secundair onderwijs muurvast, omdat Bart De Wever daar zijn voet heeft voor gezet.

EINDELIJK SCHOT IN EUROPESE CONTROLE OP GROOTBANKEN

Op 13 december zagen we in het kader van het indammen van de al jaren voortdurende eurocrisis, eindelijk een lichtpunt. De Europese ministers van Financiën (en vervolgens ook de Europese Raad van regeringsleiders) raakten het na maanden discussie eindelijk eens over de oprichting van een Europese bankenunie. Dat is goed nieuws voor een meer stabiele eurozone en dus voor de Europese Unie.

Hervorming van en controle op de financiële sector is een voorwaarde voor het overleven van de Europese Unie. Een van de kernelementen van de eurocrisis is immers dat de financiële problemen van de grote systeembanken, telkens weer hele landen dreigen mee te sleuren en de staatsschuld doen oplopen. De Europese leiders spraken namelijk in oktober 2008 af dat geen enkele grote Europese financiële instelling bankroet mocht gaan. De Europese Commissie noemde eind september 2011 bij monde van haar voorzitter José Manuel Barroso het indrukwekkende cijfer 4.600 miljard euro: het bedrag dat Europa haar financiële instellingen toestopte om ze voor de ondergang te behoeden (intussen is dat nog meer).

De financiële instellingen in Europa vertegenwoordigen samen tweemaal het totale BNP van de hele EU. Is die sector structureel ziek, dan heeft dat een enorme impact op de Europese stabiliteit. De grootbanken wilden allemaal 'Goldmannetje Sachs' spelen en speculeerden te veel met risicovolle beleggingsproducten, en namen dus te veel risico's in het mondiale casino, zonder de noodzakelijke financiële buffers om verliezen op te kunnen vangen. Volgens de laatste stresstest uit 2011 van de European Banking Authority (EBA), de Europese toezichthouder op de banken, moesten de 71 Europese grootbanken liefst 114,7 miljard euro extra kapitaal aantrekken om aan de strengere kapitaalvereisten te kunnen voldoen. Daarom pompte de Europese Centrale Bank (ECB) op 21 december 2011, nog maar eens een recordbedrag in de bankensector: ze schoot 523 banken nog eens 489 miljard euro voor in de vorm van een lening op drie jaar, met een zeer lage rente van amper 1 procent.

“

De financiële instellingen in Europa vertegenwoordigen samen tweemaal het totale BNP van de hele EU. Is die sector structureel ziek, dan heeft dat een enorme impact op de Europese stabiliteit.

BART STAES
Europees parlements lid

Grootbanken hebben voor het uitbreken van de eurocrisis vele honderden miljarden euro uitgeleend aan zuiderse eurolanden, ondermeer door staatsobligaties op te kopen, terwijl ze goed wisten dat die landen met structurele economische problemen zaten. Ze hebben dus goede zaken gedaan met zuidelijke eurolanden zoals Griekenland en hebben zo bijgedragen aan de onbeheersbare schuldenspiraal.

Omdat de nationale toezichthouders vaak hebben gefaald, is Europees toezicht op de systeembanken dus hard nodig. De komende maanden zullen harde onderhandelingen plaatsvinden tussen het Europees Parlement en de ministers van Financiën. Dan gaan we zien hoe serieus zij het menen met waterdicht toezicht op banken die in drie lidstaten of meer actief zijn en/of op alle grootbanken met een balans van meer dan 30 miljard euro.

Duitsland wilde niet dat ook de kleinere banken gecontroleerd zouden worden, hetgeen misschien begrijpelijk is, maar onwenselijk. Immers de Europese bankenwereld is juist kwetsbaar gebleken omdat ze zeer nauw verstrengeld is. 'Mijn Duitse groene collega Sven Giegold, tevens rapporteur namens het EP, wees er op dat de positie van het EP eind november werd vastgelegd en zijn huid duur zal verkopen. Mijn Ecolo-collega Philip Lamberts heeft er al meermaals op gewezen dat de ministers van Financiën zich te vaak opstellen als de vakbonden van de financiële sector,' aldus Europees parlements lid Bart Staes.

Het Europees Parlement zal er in de komende onderhandelingen dus strikt op moeten toezien dat de uiteindelijke Europese regelgeving niet van in het begin wordt uitgehold door allerlei uitzonderingen en achterpoortjes. Het is vooral cruciaal dat elk toezicht op het bankwezen echt Europees is. Dit is van belang om te ontsnappen aan de voorkeursbehandelingen en zwak toezicht, die grote systeembanken jarenlang hebben gekregen van nationale autoriteiten. Dat was een van de oorzaken van de miserie waarin we nu zitten.

Goed Europees toezicht betekent niet alleen geen uitzonderingen, maar vooral ook dat die nieuwe toezichthouder onder de vleugels van de ECB voldoende expertise en middelen krijgt. Daarom stelde het EP voor om binnen de ECB een klein toezichtsorgaan op te richten, dat bestaat uit experts met een Europees mandaat in plaats een nationaal mandaat. Daarmee moet voorkomen worden dat de topmannen van BNP Paribas of Deutsche Bank soms meer invloed hebben op de besluitvorming dan Europese ministers. Er is echter ook wel haast mee gemoeid, want dit Europese toezicht moet eigenlijk volgend jaar al ingaan. Het EP gaat daarom de onderhandelingen in met de politieke wil om zo snel mogelijk tot een akkoord te komen, maar dat zal alleen lukken als ook de Ecofin Raad ook bereid is compromissen te sluiten.

Tot slot nog deze bedenking: je kunt nog zo goed toezicht optuigen, maar als de hebzuchtige mentaliteit in de financiële sector niet verandert (zie het recente Libor en Euribor schandaal) dan blijven we met problemen zitten. Daarom blijven de Europese groenen ook pleiten voor een fundamentele hervorming van het bankensysteem. Dat kan door een betere scheiding tussen enerzijds de zakenbanken en aan de andere kant de commerciële (nuts)banken, die werken met het spaargeld van gewone mensen. Want 'too big to fail' is voor een democratisch land 'too dangerous to exist'.

Voor een uitgebreide reconstructie van de financiële crisis en de daaraan gekoppelde eurocrisis, download het essay 'De onzichtbare hand die ons wurgt' via www.bartstaes.be.

‘HORMOONVERSTORENDE STOFFEN IN KLEUTERKLASSEN KUNNEN VERMEDEEN WORDEN’

In kleuterklassen kunnen stoffen aanwezig zijn die de hormonale huishouding van kinderen kunnen beïnvloeden. Dat blijkt uit een onderzoek van de Vrije Universiteit Brussel dat Groen bestelde. Vlaams parlementslid Hermes Sanctorum roept de Vlaamse overheid op tot actie. ‘Want met de gezondheid van onze kinderen kunnen we niet voorzichtig genoeg zijn.’

Groen bestelde een studie bij de VUB over de aanwezigheid van hormoonverstorende stoffen in de kleuterklas. Professor Willy Baeyens deed de test in 12 kleuterklassen, verspreid over alle provincies. “Daarbij hebben we de concentratie van hormoonverstorende stoffen gemeten in de lucht op 5 centimeter boven de grond, waar kleuters kruipen”, aldus de professor. De resultaten zijn reden voor bezorgdheid.

Volgens de studie kwamen in alle klassen hormoonverstorende stoffen voor. “Bovendien blijkt dat er een sterke relatie is tussen de hoeveelheid hormoonverstorende stoffen en de materialen die in de klassen aanwezig zijn”, luidt de conclusie. “We hebben in lokalen met veel houten meubilair zeer weinig schadelijke deeltjes gemeten. In klassen met veel plastic tafels en stoeltjes, plastic vloerbedekking, speelgoed en vinyltapijtjes waren de concentraties schadelijke stoffen tot twintig keer hoger.”

Die hormoonverstorende stoffen leveren niet onmiddellijk een hoog toxisch gevaar op, maar ze werken op langere

termijn. Eén en ander kan leiden tot meer gevallen van baarmoederkanker en borstkanker en ziekten zoals suikerziekte, astma en overgewicht.

Beperk dus de blootstelling aan zulke producten zo veel mogelijk. Zeker bij kinderen, die extra gevoelig zijn, vindt Vlaams parlementslid Hermes Sanctorum. Daarom vraagt hij dat de Vlaamse overheid actie onderneemt. “Er zijn eenvoudige oplossingen om de blootstelling te verminderen of te vermijden. In klassen die net werden gereinigd, werden minder hormoonverstorende stoffen gemeten dan in andere. Regelmatig reinigen en verluchten is dus belangrijk”.

Ook de aankoop van houten in plaats van plastic speelgoed of de installatie van een goede filter op de stofzuiger helpt om het aantal stoffen te laten afnemen. Daarnaast kunnen ook strengere productnormen soelaas vormen. “Strengere productnormen ontbreken vandaag nog, en ondanks wetenschappelijke bezorgdheid en inspanningen van Europa, vinden we hormoonverstorende stoffen in tal van dagdagelijkse toepassingen.”, zegt Sanctorum nog.

“

Er bestaan eenvoudige oplossingen om de blootstelling aan hormoonverstorende stoffen te verminderen of te vermijden. In klassen die net werden gereinigd, werden minder hormoonverstorende stoffen gemeten dan in andere. Regelmatig reinigen en verluchten is dus belangrijk.

HERMES SANCTORUM
Vlaams parlementslid

CAMPAGNE TEGEN HAATMISDRIJVEN KRIJGT EEN STAARTJE

De spraakmakende “Meld Geweld”-campagne die in juni werd gelanceerd door het Hoofdstedelijke Gewest krijgt een vervolg. De Brusselse overheid herneemt deze sensibiliseringscampagne tegen haatmisdrijven van 19 december tot en met 16 januari. “Aangezien de problematiek nog steeds brandend actueel is kan de boodschap niet genoeg herhaald worden: Meld Geweld”, aldus initiatiefnemer, Bruno De Lille (Groen) staatssecretaris voor Gelijke Kansen.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het dichtstbevolkte & meest diverse Gewest van België. Vele Brusselaars voelen zich aangetrokken door deze bonte mengeling van culturen, talen, gemeenschappen en opinies. Spijtig genoeg vormt deze rijke smeltkroes echter ook soms de basis van conflicten, onbegrip en zelfs misdrijven. Haatmisdrijven tegen individu’s omwille van hun afkomst, geartheid of geslacht.

De “Meld Geweld”-campagne sensibiliseert Brusselaars via verschillende kanalen. In het straatbeeld zullen opnieuw

affiches te zien zijn waarop kinderen de volgende vragen stellen: “Zal je me later in elkaar laten slaan omdat ik homo ben?”, “Zal je me later voor makak laten uitschelden?” en “Zal je me later laten uitschelden voor vuile hoer?”. Al te vaak hebben slachtoffers van (verbaal of fysiek) geweld het gevoel dat niemand hen te hulp schiet. Er zijn mensen in de buurt maar niemand belt de politie, niemand noteert de nummerplaat, niemand zegt dat hij getuige was. Maar als we geweld de wereld willen uitbannen, moet iedereen in actie komen.

Ook de website meldgeweld.be blijft bestaan met meer informatie, tips en de juiste kanalen over wat men kan doen in geval van geweld (slachtoffer of getuige).

De Meld Geweld-campagne past in een bredere reeks van acties om haatmisdrijven tegen te gaan. In november nog werd de campagne 'De weg naar mijn hart loopt niet langs mijn billen' gelanceerd. Het is de slogan op tramlijn 4, tussen het Noordstation en Stalle, die de komende zes maanden campagne voert tegen seksistisch gedrag tegenover vrouwen. Daarnaast organiseert het Gewest ook informatie- en sensibiliseringssessies voor de Brusselse politie. Tijdens de sessies wordt de nadruk gelegd op de eerste opvang van de slachtoffers, de opvolging van de klachten en dit in de specifieke context van homo-, lesbo- en transfoobie.

Meer info op www.meldgeweld.be

© iStockphoto

KRINGWINKEL RETROBEURS

16.03.2013 / Flanders Expo Gent

De coolste stuff uit de jaren '60, '70 en '80: nostalgische meubels, funky outfits, sixties lampen, zeldzame lp's, leuke boeken, prullaria, verzamelitems en veel meer. Je vindt het allemaal op de Kringwinkel retrobeurs in Flanders Expo in Gent. Organisator is Ateljee vzw, de vzw achter de kringwinkels. Een Kringwinkel is meer dan zomaar een tweedehands-winkel. Met deze projecten realiseert het haar centrale doelstellingen: niet winstmaximalisatie, maar wel de realisatie van sociale tewerkstelling, materiële hulpverlening en milieuzorg.

VOGELBESCHERMING NEEMT MISDADEN ONDER DE LOEP

02.03.2013 / 20u / Natuurhulpcentrum Opglabbeek

Langs mijn dagelijkse wandelroute zie ik regelmatig kooien staan om vogels te vangen. Mag dit wel? Iedere dag rijden er gemotoriseerde voertuigen door het natuurgebied om de hoek. Bij wie moet ik dit melden? Ik ken iemand die vogels vangt en ze in het geniep verkoopt. Ik wil dit aangeven maar wens anoniem te blijven. Kan dit?

Zit jij ook met dergelijke vragen? Rep je naar deze educatieve activiteit en kom aan de hand van praktische voorbeelden alles te weten over wat mag en niet mag op vlak van natuur- en faunabescherming. Op een bevattelijke wijze wordt uitgelegd welke stappen Vogelbescherming Vlaanderen onderneemt met jouw melding.

Deze infosessie vindt plaats op zaterdag 2 maart van 20u tot 22u30 in het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek (Industrieweg Zuid 2051).

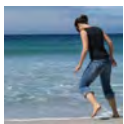
Meer info op www.vogelbescherming.be. Graag een seintje vooraf via info@vogelbescherming.be of 03 296 26 80.

GROEN TWITTERT

@JonasDutordoir: Jammer dat @lindewin zo weinig tussenkomt tijdens #villapolitica. Maakt het pittiger en politiek relevanter. Ook pol commenator is welkom.

@Loesvancleemput: wat een mooie dag om provincieraadslid te worden

@BrunoDeLille: België enige Europees land waar helft migranten niet werkt. Hebben we andere migranten dan de rest? Tijd om ons systeem in vraag te stellen!

@groen: Interessante site/ebook: German Energy Transition - arguments for a renewable energy future <http://bit.ly/Uro1JJ> #Energiewende

@Elisameuleman: Activering niet zaligmakende oplossing voor armoede want 30% van armen werkt!

twitter

© iStockphoto

AL MEER DAN 14.000 HANDTEKENINGEN VOOR MEER WINDMOLENS IN DE BUURT

De inplanting van windmolens in Vlaanderen loopt niet van een leien dakje. Ondanks de strengere wetgeving die de hinder door geluid en slagschaduw van windturbines fors beperkt, komt het nog regelmatig voor dat tegenstanders van windmolens er in slagen een gemeentebestuur op te juttten, waardoor verguningsprocedures vastlopen.

Een bijkomend probleem is dat bij een openbaar onderzoek enkel de tegenstanders worden gemobiliseerd om bezwaarschriften in te dienen, maar de voorstanders zich niet laten horen, zij hebben immers geen bezwaren.

Naar aanleiding van de absurde weigering van een nieuw windmolenproject in Mol – wegens de vermeende strijdigheid met een geklasseerde kasseiweg – startte Ecopower een internetpetitie onder de noemer 'YIMBY: Yes in My Backyard!'

Met deze petitie wil Ecopower aantonen dat er ook heel wat Vlamingen zijn die wél graag windmolens zien verschijnen in hun gemeente. De opwekking van wind-energie in Vlaanderen is immers een belangrijke bouwsteen om te komen tot een CO₂-arme samenleving. Iedereen die windmolens een warm hart toedraagt, wordt daarom opgeroepen de petitie te ondertekenen. Intussen staat de teller op meer dan 14.000 burgers die pro windmolens zijn. Ook in hun achtertuin.

De petitie vindt u via deze link: <http://petitie.ecopower.be>

© iStockphoto

ZONNEFIETSPAD WEKT STROOM OP

In het Noord-Hollandse Krommenie komt binnenkort een proefproject met een fietspad van 150 meter dat zonne-energie opwekt. De proef is vooral bedoeld om meer te weten te komen over de techniek in de praktijk. Het zonnefietspad is uniek in de wereld: het is het eerste wegdek met geïntegreerde zonnecellen afgedekt met ruw en hard glas.

De energie uit de zogeheten 'Solaroad' kan worden gebruikt voor wegverlichting, om elektrische voertuigen op te laden of aan het algemene elektriciteitsnet worden toegevoegd. Het fietspad is gemaakt van doorzichtig glas, zodat het zonlicht de ingebouwde zonnecellen goed kan bereiken. Tests hebben alvast uitgewezen dat fietsers er veilig op kunnen rijden.

Voor het eerste zonnefietspad telde het provinciebestuur anderhalf miljoen euro neer. Bart Heller, gedeputeerde van de provincie Noord-Holland verwacht er veel van. "Op de tienduizenden kilometer wegdek in Nederland, zowel fietspaden als autowegen, valt veel zonlicht. Het is prachtig als we dat kunnen omzetten in duurzame energie", zo verklaarde hij in Nederlandse media.

Het idee van een Repair Café, een succesvol Nederlands initiatief waarbij repareren centraal staat, is sinds kort naar Vlaanderen overgewaaid. Antwerpen beet begin december de spits af, met een Repair Café in het Ecohuis. Bezoekers kregen er gereedschap en materiaal ter beschikking om hun kapotte spullen te repareren, en konden er rekenen op hulp van deskundigen.

Kleding, meubels, elektrische apparaten, fietsen, servies, speelgoed,... alles waar wat aan hapert, kreeg er een tweede leven. Het Repair Café wil laten zien dat repareren leuk is en vaak helemaal niet moeilijk is. Want we gooien te veel weg, vaak ook spullen die na eenvoudige reparatie weer prima bruikbaar zijn.

De Stichting Repair Café is een initiatief van de Amsterdamse Martine Postma, die zich als lokaal politicus en publicist inzet voor duurzaamheid op lokaal niveau. Het eerste Repair Café vond plaats in Amsterdam in 2009 en breidde zich snel uit naar heel Nederland. De Stichting werkt sinds kort samen met het Netwerk Bewust Verbruiken. Begin februari 2013 volgt een tweede editie.

www.repaircafe.be

In Oikos 63 komt weer een veelheid aan thema's aan bod, en telkens komt het streven naar ecologische verandering, naar rechtvaardigheid, naar boven. Hoe geraken we uit de klimaatimpasse, welke mogelijkheden bieden de commons, hoe kan de natuur mensen veranderen? In welke zin moet het onderwijs aangepast worden aan de maatschappelijke context? Wat is de rol van artiesten in de transitie naar een duurzamere samenleving? En wat als de rol van veranderende ecosystemen geminimaliseerd wordt? Dit nummer bevat scherpe analyses en wordt afgewisseld met de nodige poëtische verbeelding.

TIEN MOGELIJKE WEGEN UIT DE KLIMAATIMPASSE

Johan Malcorps

Kopenhagen, Cancun, Durban, Rio: aan grote internationale conferenties over klimaat en duurzame ontwikkeling was er de laatste jaren geen gebrek. Maar de resultaten zijn beperkt, en niets wijst erop dat hier op korte termijn verbetering in zal komen. Meer en meer wordt duidelijk dat de strijd tegen de klimaatverandering een titanenstrijd is tegen de grote energiemaatschappijen en autoritaire regimes die voor hun voortbestaan geheel afhankelijk zijn van de inkomsten van fossiele brandstoffen. Maar hoe moet het nu verder?

COMMONS, KIEMEN VAN EEN ALTERNATIEF

Anneleen Kenis & Matthias Lievens

Wat hebben bewegingen van arme boeren, inheemse groepen, bepaalde jongerenculturen, stadstuiniers, hackers en andere informaticatechneuten gemeen? Meer dan je denkt: allen zijn ze op een of andere manier bezig met het voortbrengen van alternatieve vormen van eigendom, zoals commons of gemeengoed, of met praktijken die gebaseerd zijn op het principe van vruchtgebruik. Na John Vandaes kleurrijke omschrijving van de Buren van de Abdij als praktijkvoorbeeld (Oikos 62) van urban commons, bekijken Anneleen Kenis en Matthias Lievens de mogelijkheden van commons en democratisering als ingrediënten voor een evolutie naar een 'maatschappij voorbij het kapitaal'.

DE POËZIE VAN NATUURLIJK VERANDEREN

Rudy Dhont

In het Natural Change Project, een initiatief van WWF, doet een kleine groep mensen in leiderschaps- of invloedsposities een mogelijks levensveranderende ervaring van wilde natuur op. De bedoeling van het programma is niet alleen

om persoonlijke, diepe verandering mogelijk te maken, maar ook dat de deelnemers zelf via blogs daarover (nieuwe, inspirerende) verhalen van verandering creëren en in de wereld zetten. Kunnen ze hiermee het soort fundamen tele verandering tweegbrengen die de planeet nodig heeft? Rudy Dhont stelt het hoe en waarom van het Natural Change Project kort voor, en probeert er tegelijkertijd de poëzie van te laten aanvoelen, onder andere via blogposts, dagboekfragmenten en gedichten.

ONDERWIJSVERNIEUWING EN DEMOCRATIE

Raf Debaene

De bewering dat ons onderwijs dringend en permanent aan verandering en vernieuwing toe is, kan bij velen op kritiekloze bijval rekenen. Het onderwijs moet jongeren voorbereiden op de steeds veranderende wereld. Leerlingen sturen hun eigen leerproces en leren flexibel te zijn. De parallellen met het verheerlijkte geloof in de vrije markt zijn duidelijk. Grote of kleine hervormingen dragen onvermijdelijk het stempel van een eco-nomisch gekleurd discours. Ons onderwijs moet misschien wel vernieuwen en oog hebben voor maatschappelijke evoluties, maar het loont de moeite ons af te vragen hoe veranderingen te verantwoorden vallen en welke er zinvol zijn.

INTERVIEW ANDREW SIMMS: EEN SWITCH IS ABSOLUUT NODIG

Stephan Desmet

Andrew Simms, beleidsdirecteur van de geprezen Britse denktank New Economics Foundation (NEF), roept artiesten op om in hun werk 'de grote uitdagingen van onze tijd te weerspiegelen, zodat de muren van de ontkenning gesloopt kunnen worden'. Stephan Desmet sprak met hem over de complexe positie van kunstenaars in een maatschappij die men bij NEF opnieuw wil uittekenen, onder meer door de invoering van de 21-urenwerkweek.

NEF stuurt aan op een even ingrijpende economische en culturele omwenteling, waarin de markt terug bedwongen wordt en de mens de beperkte hulpbronnen eerlijk en duurzaam kan delen.

'NOVEL ECOSYSTEMS': EEN ELDORADO VOOR DE PLASTIC PANDA

Myriam Dumortier

Niet alleen 'volksfilosofen', ook wetenschappers kunnen wel eens dubieuze denkpaden inslaan. Zo maakt het concept novel ecosystems sinds enkele jaren opgang in de wetenschappelijke literatuur. Dat zijn ecosystemen die de mens grondig veranderde of zelf creëerde, maar waar nu geen interesse meer voor is of waar niets meer mee valt aan te vangen, en die zich vervolgens spontaan verder ontwikkelen. Sommige wetenschappers pleiten terecht voor meer aandacht voor deze ecosystemen, terwijl anderen komaf proberen te maken met het 'onterechte' onderscheid tussen 'goede' natuurlijke ecosystemen en andere 'slechte' eco-systemen. Zij beweren te staan voor een vernieuwende benadering die anticipeert op de toekomst.

DE STRIJD VOOR DUURZAAM BOSBEHEER

Bart Holvoet

In Oikos 61 werd de Forest Stewardship Council (FSC) in twee artikels aan een grondige en kritische analyse onderworpen. FSC-directeur Bart Holvoet reageert; hij benadrukt de doelstellingen en criteria van FSC en schetst de uitdagingen waarmee de ngo wordt geconfronteerd: met meer en meer partijen tot een consensus komen, kwaliteitsbewaking, beperkte invloed op ontbossing en illegale houtkap.

Gratis proefnummer

Een gratis proefnummer van Oikos aanvragen kan via info@oikos.be.

BOEKAANBIEDING

13 € ipv 17,95 €

Speciaal voor de Pestolezers biedt Oikos het boek aan voor een speciale lanceerprijs van 13 €.

Bestellen kan door 13 € over te schrijven op rekeningnummer 001-5987701-64 van Oikos vzw, met als mededeling 'Aanbieding Geld en duurzaamheid'.

ISBN: 978 90 6224 5215 • Gebonden • 360 pagina's

GELD EN DUURZAAMHEID

De financiële crisis ondergraaft onze samenleving. Veel antwoorden gaan uit van een herstel van het huidige systeem. Maar wat als juist dat fundamenteel fout zit, en ons huidige muntsysteem om een alternatief vraagt? Dat is het uitgangspunt van Geld en duurzaamheid, een boek dat het verband blootlegt tussen de financiële en de ecologische crisis en meteen ook concrete alternatieven presenteert.

De financiële crisis is veroorzaakt door het onverantwoord gedrag van bankiers en speculanten. Dat is de gangbare uitleg die ons geruststelt. Want door de speculatie in te dijken en banken beter te reguleren komt alles terug in orde. Of is er meer aan de hand? Volgens Bernard Lietaer wel. Hij graaft dieper en ziet het monopolie van één munt, gebaseerd op bankenschulden en economische groei, als oorzaak van de structurele crises. Het geldsysteem is nefast voor duurzaamheid, het maakt elke crisis erger dan nodig, stimuleert kortetermijndenken, vereist oneindige groei in een eindige wereld, concentreert de rijkdom bij een kleine elite en breekt de natuurlijke samenhangigheid tussen mensen af. Net nu we met een vergrijzende bevolking moeten investeren in een postkoolstofmaatschappij, loopt het geldsysteem op zijn laatste benen.

Lietaer pleit dan ook voor een 'ecologie van het geld', waar in een monetair ecosysteem naast de conventionele munt ook verschillende complementaire munten bestaan, die een betere gezondheid, onderlinge samenwerking, milieubehoud en een sterkere lokale economie in de hand werken. Zo daalt de kwetsbaarheid van ons financieel-economisch systeem en wordt het ook beter mogelijk om sociale en ecologische doelstellingen te bereiken.

Samen met andere eminente denkers schreef Lietaer deze alternatieve zienswijze uit in het boek Money and Sustainability, dat voor de zomer verscheen bij Triarchy Press (UK). Denktank Oikos en uitgeverij Jan Van Arkel verzorgden nu de vertaling van deze publicatie. Veertig jaar na het eerste Rapport aan de Club van Rome, biedt dit nieuwe rapport een unieke analyse van hoe het geldsysteem duurzaamheid in de weg staat en worden ook concrete alternatieven voorgesteld.

HET KLIMAAT IS NIET TE KOOP

Een recensie van ‘De mythe van de groene economie’

We kunnen de wereld redden door haar te verkopen. Zo wil men de uitstoot van broeikasgassen verminderen door een markt op te zetten van verhandelbare emissierechten. Het is deze neoliberale ideologie die de auteurs Anneleen Kenis en Matthias Lievens aan de kaak stellen. Ze laten zien dat een dergelijke zogenaamde ‘vergroening’ van de huidige economie een rookgordijn is dat de verdere vernietiging van ecosystemen en toename van sociale ongelijkheid aan ons oog onttrekt. De publicatie komt dan ook op het goede moment. Toch kunnen er ook een aantal kritische kanttekeningen geplaatst worden. De positionering van de auteurs, die als radicale klimaatactivisten de rest van de samenleving als ‘mainstream’ beschouwen, doet onrecht aan de grote groep mensen die vandaag de dag werken aan een andere wereld. Ook ontbreekt een nieuw model van regulatie en overgangstraject om te komen tot een duurzame wereld.

Depolitisering terecht in vraag gesteld

De auteurs beschrijven onze samenleving terecht als gedepolitiseerd. Uiteraard wordt er nog aan (partij-)politiek gedaan. Maar ‘het politieke’ is grotendeels verdampd: dit slaat op de vraagstelling naar de fundamenteën van ons maatschappelijk model. Depolitisering toont zich als we bijvoorbeeld worden aangesproken als consument om de wereld te vergroenen zonder dat er gesproken wordt over de verantwoordelijkheid van de producent. In een gedepolitiseerde samenleving gaan we pragmatisch op zoek naar oplossingen die een steentje bijdragen. Zo denken we met een ‘dikke truiendag’ een wezenlijke bijdrage te leveren tot de oplossing van de klimaatcrisis. En ondertussen staan we er niet bij stil dat de ecologische kwestie een terrein is waarop allerlei ongelijkheden spelen. Zo leidt het te koop stellen van emissierechten er toe dat het rijke westen haar verantwoordelijkheid afwentelt op de ontwikkelingslanden.

Het debat herpolitiseren betekent er op wijzen dat het ecologische en het sociale steeds met elkaar verweven zijn. Het beleid van het stimuleren van de zogenaamde ‘klimaatvriendelijke’ agrobrandstoffen maakt dit duidelijk. Dit leidt tot enorme prijsstijgingen van voedsel in andere delen van de wereld en grote verschuivingen in landgebruik. Om de kern van het debat samen te vatten: met de landbouwgewassen die nodig zijn om de tank van een 4x4 eenmaal te vullen, kan je een Indisch gezin een jaar lang voeden. De auteurs wijzen er ook op dat een focus op duurzame consumptie makkelijk tot een nieuw onderscheid leidt tussen de haves en have nots. Wie bijvoorbeeld biovoedsel kan betalen, heeft op die manier een soort van ecologische privilege en kan vermijden om allerlei rommel te moeten eten.

De ‘groene economie’: wie kan er nu nog mee aan de slag?

Het begrip ‘groene economie’ wordt door verschillende groepen op diverse wijze gebruikt. Het is dus belangrijk te weten wie voor wat staat. De auteurs maken een dergelijk onderscheid niet: voor hen komt het merendeel van de invullingen van de ‘groene economie’ neer op voorstellen die de logica van het systeem bevestigen en dus geen oplossing bieden. Zelfs de meest radicale invulling van de Green New Deal voldoet volgens de auteurs niet. Dit lijkt sterk op het toepassen van de methode die ‘van een rijk begrip een cliché maakt om dan dit cliché te kunnen bestrijden’. Want in hun analyse krijgt zowat iedereen binnen de groene beweging ervan langs. Dit is zo ongenueanceerd dat je er moeilijk mee aan de slag kan. De auteurs geven als voorbeeld Natuurpunt dat een tijd terug geld aanvaardde van Electrabel. Dit is een terecht voorbeeld van depolitisering. Maar uit dergelijke voorbeelden de conclusie trekken dat quasi alle bedrijven en grote ngo’s fout zitten, is een brug te ver. Het problematische van deze zwart-witbenadering is dat de term ‘groene economie’ onbruikbaar wordt, ook voor mensen die streven

naar een sociaalecologische invulling ervan. In die zin maakt de titel van het boek het erg moeilijk werken voor mensen die de zinvolheid van een echte groene economie willen verdedigen.

De auteurs duiden finaal het kapitalisme aan als de grondoorzaak van de ecologische crisis. Daarom moet er werk gemaakt worden van ‘postkapitalistische alternatieven’. Je zou verwachten dat ze, na hun forse kritiek op iedereen die meewerkt aan de ‘groene economie’, ook een alternatief voorstellen. Dit is niet het geval: de auteurs schuiven geen model of theorie naar voor, ze willen enkel ‘de verbeelding prikkelen’. Hier blijf je als lezer met een leeg gevoel achter.

Wie niet voor mij is, is tegen mij?

De auteurs verzetten zich terecht tegen invullingen van de groene economie die gewoon de huidige economie een groen tintje willen geven. Als BP zijn naam wijzigt in Beyond Petroleum is het helemaal nog geen ecologisch bedrijf geworden, integendeel. Niet toevallig formuleren ook andere milieudenkers als Johan Malcorps dat we terug onze vijanden moeten benoemen, en daar horen de olieconcerns bij. Maar bij de auteurs slaat dit gezond wantrouwen om in een afwijzen van samenwerking met zowat alle maatschappelijke actoren die hun radicaal activistisch standpunt niet delen. En dit verzwakt hun terechte oproep tot herpolitisering. Het klopt dat een aantal organisaties in het middenveld erg pragmatisch zijn geworden. Er is zeker nood aan een herbezinning over strategie en doelstellingen. Maar in plaats van deze reflectie te voeden worden er nu harde muren opgetrokken tussen categorieën van mensen en organisaties in onze samenleving.

De auteurs pleiten voor een ecosocialisme, dat de productiemiddelen onder democratische controle brengt. Hele economische sectoren moeten worden afgebouwd: de industriële landbouw, het financieel systeem, reclame, de luchtvaart, de automobiellndustrie en energieproductie op basis van fossiele brandstoffen. Daarnaast is er nood aan ‘genoeg’ leren zeggen: enkel nog produceren om in de noodzakelijke behoeften te voldoen en binnen het kader van het ecosysteem aarde. In feite sluiten de auteurs hier aan bij het suffiëntiedenken, dat al in de jaren ’90 in de congresteksten stond van de Vlaamse groenen. In hun zoektocht naar een antwoord sluiten de auteurs meer dan ze vermoeden aan bij het werk van ecodenkers van het eerste uur als André Gorz en Ivan Illich.

Een onsamenvattend eindverhaal

Het einde van het boek is verwarrend. De auteurs zoeken eerst de kritische massa voor een echt veranderingsproces buiten de bestaande groene beweging. De auteurs verwachten het meeste heil van bewegingen in het Zuiden, terwijl in eigen land de bal ligt bij organisaties zoals de

climate justice-beweging. Maar wat verderop lezen we dat de auteurs geïnteresseerd zijn in ‘een mogelijke alliantie tussen de groene en de arbeidersbeweging’. Hier krijgt de groene beweging terug een cruciale rol toebedeeld en ziet men vooral de vakbonden als grote hefboom in de revolutie naar een andere economie. Het wordt helemaal moeilijk volgen als de auteurs daaropvolgend omschrijven wat ecologen moeten doen om van de arbeidersbeweging een bondgenoot te maken: de bestaande arbeidersstrijd door dik en dun steunen: ‘ook de strijd voor jobs, al is dat vandaag nog in vervuilende fabrieken, moet door ecologisten worden gesteund.’

Ik denk dat hiermee de auteurs onbewust zelf de beperkingen van hun toekomstvisie aangeven. Dit gebeurt zeker in de epiloog waar staat: ‘De ecologische beweging heeft haar historische rol gespeeld. Nu allerlei bedrijfs- en regeringsleiders onder de noemer van de ‘groene economie’ hun eigen invulling hebben gegeven aan het groene project, is het tijd om een pagina om te slaan en onszelf opnieuw uit te vinden. We moeten nu onder een andere naam vechten voor datgene waarnaar vele generaties ecologen initieel streefden.’ Wie in bovenstaand citaat de ‘ecologische beweging’ vervangt door ‘vakbond’ beseft meteen hoe overtrokken dit is. Dat vakbonden en milieubewegingen in het algemeen radicaler moet worden in het licht van de ecologische crisis, is juist. Maar het is toch niet omdat we nu in een welvaartsstaat leven, dat we kunnen bepleiten dat de vakbeweging haar historische rol heeft gespeeld en onder een andere naam moet gaan vechten...

Het ecologische is ook sociaal

‘De mythe van de groene economie’ is een uitdagend boek dat de samenleving een spiegel voorhoudt. Het boek legt terecht de nadruk op de rechtvaardigheidsdimensie die vaak onvoldoende aan bod komt in de aanpak van grote ecologische uitdagingen. Het geeft voorbeelden van concrete verandering en legt heel wat hoop in wat mensen kunnen doen buiten de markt. Maar tegelijk is positionering gebaseerd op de combinatie van een maatschappelijk conflictmodel en een radicale zuiverheid die veertig jaar denken en handelen binnen de ecologische beweging zomaar aan de kant schuift, niet de juiste weg om te komen tot een breed front om het tij te keren. Zoals de Duitse groene Böll Stichting in een recente publicatie stelt, is de wereld meer en meer in handen van zo’n honderd multinationals. Het is tegen hen dat we de strijd moeten aangaan en daarvoor zullen we met veel moeten zijn.

COLOFON

Pesto is een driemaandelijks uitgave voor de sympathisanten van Groen. Verschijnt 4x per jaar in januari, april, juli en oktober. Gedrukt op 100% gerecycleerd papier en zonder water **WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER** ► Ben Bleys, Philippe Bossin, Anton Delbarre, Katrien Stynen, Els Sallets, Jonas Dutordoir, Evelyn Wymeersch, Dirk Holemans **VERANTWOORDELIJKE UITGEVER** ► Wouter Van Besien, Sergeant De Brugnestraat 78-82, 1070 Brussel **CONTACT** ► Ben Bleys, 02 219 19 19, ben.bleys@groen.be **DRUK** ► Eco Print Center